

scribit, somnum secundum naturam fieri, quum natiuus, ex fatigatione, & nimia siccitate, ad alimentum se conuertit. Cum enim inquit natiuus calor opus habet copiosa humiditate, tunc in viscera, & ventrem se recipit, & fit somnus naturalis: vigilia autem succedit naturalis, quum ipse calor naturalem qualitatem ex humiditate recuperauit: quæ si vera sunt, nunquam fiet somnus naturalis nisi his, qui ex fatigatione, aut alia exiccante causa dormire, coguntur: quod absurdum esse videtur. Nam à cibo cogitur homo dormire, alios, & suaues somnos: tamen si nulla præcessit fatigatio, vel siccitas natiui calidi, aut corporis. Quis verò negabit, vt diximus, illos esse secundum naturam, qui fiunt in pueris, aut in hyeme, vel vere, aut alia aeris constitutione, quæ peculiarem vim ad somnos concidandos habere agnoscitur? aut quos pariunt tenebræ, cantus, nauigatio, & multæ aliæ ex prædictis causis? nam si huiusmodi somni, mediocres sunt, & profunt dormientibus, nascunturque à causis moderatis, iustum est, vt illos recipiamus inter affectiones, quæ secundum naturam esse dicuntur. Montanus in commentarijs quos scripsit in primos Aphorismos secundi libri ait, somnum naturalem fieri à vapore humidido, qui eleuatur à corpore ad primum sensiterium: fieri autem ab eo somnum, quia condensatus in primo sensiterio, ipsum postea refrigerat: esseque vaporem hunc causam materialem somni: refrigerationem verò ipsius sensiterij formalem: efficientem esse naturalem calorem, mitem, & suauem, quia igneus nequit vapores facere: Scribit etiam in illis locis, naturalem somnum fieri à copia humoris visilis venientis ad cerebrum, si humori adiungatur moderata frigiditas: & humiditatem esse causam materialem, frigiditatem verò efficientem. Frigidum enim ligare sensus, quum illius proprium sit, non mouere. Vigiliam verò dicit fieri à caliditate, & siccitate: ab illa quidem tanquam efficiente, ab hac tanquam materiali causa. Quinetiam idem author, explicans in arte medicinali cerebri temperaturæ signa, refert, & probare nititur ex Galeno, vniuersa medicamenta humida, vel etiam moderatè siccata, parere verum somnum: frigida verò committere stuporem: & meritò inquit: quoniam verus somnus fit ab humiditate, & non à frigiditate. Addit fieri somnum sed breuem, vbi vel calor solus, vel cum humiditate temperata coniunctus, in cerebro dominatur. Proponit idem author in aphorismo decimo quinto libri primi, somnum qui æstate fit, non esse naturalem, & verum, quoniam oritur à vaporibus adultis: fieri verò eo tempore, somnum, quod ob malas digestionem, potumque plurimum, & multas herbas frigiditas, quas tunc edunt homines, à debilitate caloris plurimi attollantur vapores, qui replent cerebrum, non autem quod refrigeretur thorax, & cor, vt voluit Alex. concedit tamen ille, eas partes refrigerari: contra verò in hyeme somnos esse naturales, & longissimos, quia homines tunc plus comedunt, & maior fit euaporatio, suntque ipsi vapores suaues, & benigni: tunc enim cerebrum refrigerari, somnumque generari, vt illos vapores concoquat. Est locus alius apud illum in fine explanationum, quas fecit in tertium primi de morbis vulgaribus, vbi scribit somnum fieri à refrigeratione primi sensorij moderata, à qua contemperatur calor: non enim re vera refrigerari ipsum sensorium, sed ipsius calorem innatum intensum temperari: calorem enim propter motus factos in vigilia, labores, curas, & cogitationes intendi, & propterea naturam somnum dedisse animalibus, qui refrigeret aliquo pacto calorem intensum: quæ quidem refrigeratio, potius inquit ab humido fit, quam à frigido. Blandam igitur, & remissam obtusionem caloris ab humido, naturalem somnum parere ex philosophorum opinione, esseque eadem sententiam Galeni, quod quidem & alibi etiam testatur, eos inquam authores, in causis efficientibus somnum, nequaquam discernere: sed duntaxat de primo sensorio, vbi somnus & vigilia fiunt. Hæc Montanus de causis somni, & vigiliæ naturalis: quæ mihi profectò non placent. Primum enim discrepat à Galeno, quum dicit somnum, qui fit à vapore, naturalem esse: illudque falsum est, cum authorem cum Aristotele consentire in huiusmodi causa: nam, vt antea ex libro de symptomatum causis ostendi, negat Galenus naturalem esse somnum, quem vapores pariunt, sed quem contractio caloris facit, quod apertè quoque testatur in libro de causis pulsuum. Deinde à seipso Montanus discrepat: quando quidem dicit, nunc a vapore humidido, nunc verò ab humore visili, ascendente ad cerebrum, naturalem somnum gigni. Aliud enim est humor, quam vapor: aliud humor, qui ex vapore gignitur in cerebro, aliud qui aliunde ad cerebrum venit. Præterea scribit in primum aphorismum secundi, fieri somnum ex labore, non propter vapores ascendentes, sed ob resolutionem caloris: habet etiam aphorismo tertio eiusdem libri, somnum præter naturam fieri, ob plurimam siccitatem, non autem ob vapores: quæ quidem si vera sunt, cur assumit vaporem in communi definitione somni? atque illius causam materialem esse vaporem, & ab eo condensato refrigerari sensorium, somnumque nasci. Destruit enim quod commune posuit, & esse debet omni somno: siquidem definitio vniuersos somnos comprehendit, etsi postea illi inter se differunt excessu, & mediocritate. Quid quod ait eleuari vaporem à corpore: intelligendum ne est à toto corpore? quod si ita vult, quare non semper fit somnus? si verò per corpus, nescio qua docendi licentia, intelligit partes aliquas corporis, quare illas non explicat? Illud verò quod ait ferri hos vapores ad primum sensiterium, & illic condensari, postulat vt doceat, an cor sit, vel cerebrum huiusmodi sensiterium: quod ille facere contemnit, & nihil aliquando referre putat. Nam ad cor non rectè dicuntur ascendere vapores, nec in eo condensari, nimirum quum supremum in corpore locum cor nequaquam occupet, vehementissimamque